

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.09.1997, sp. zn. 3 Cdon 113/96, ECLI:CZ:NS:1997:3.CDON.113.1996.1

Číslo: 37/1998

Právní věta:

Jestliže poučení o odvolání neobsahuje údaj o tom, u kterého soudu má být odvolání podáno, lze podat odvolání do tří měsíců od doručení rozhodnutí (§ 204 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.09.1997

Spisová značka: 3 Cdon 113/96

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odvolání

Předpisy: 99/1963 Sb. § 5
§ 204 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 8. března 1995, odmítl odvolání žalovaných proti rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 9. června 1994, jímž bylo přivoleno k výpovědi z nájmu ve výroku specifikovaného bytu, dané žalobcem žalovaným, a určeno, že žalovaní a všichni, kdož s nimi v bytě bydlí, jsou povinni byt vyklidit a vyklizený předat žalobci do patnácti dnů po uplynutí výpovědní lhůty. Odvolací soud poté, co provedl šetření k otázce včasnosti odvolání (sdělením pošty H. 2, úředním záznamem ze dne 14. 2. 1995 a „doručovací listinou“- dokladem o odeslání zásilek advokátní kanceláří zástupce žalovaných), dospěl k závěru, že odvolání žalovaných je ve smyslu ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (ve znění do konce roku 1995) opožděné. Východiskem pro tento úsudek odvolacího soudu bylo zjištění, že zástupci žalovaných bylo rozhodnutí doručeno dne 13. 7. 1994 a že toto odvolání došlo soudu až dne 29. 7. 1994, tedy den po uplynutí zákonné patnáctidenní lhůty (§ 204 odst. 1 o. s. ř.). Odvolací soud dále upozornil, že obálka, v níž bylo odvolání žalovaných, budí oprávněné pochybnosti o tom, zda vůbec (a jestliže ano, tak kdy) prošla poštovním úřadem. Uzavřel, že v situaci, kdy tvrzení zástupce žalovaného o tom, že odvolání podal dne 28. 7. 1994 u pošty H. 2, neodpovídá údajům z předložené „doručovací listiny“ a ze sdělení pošty H. 2; okolnost, že jmenovaný uvedeného dne odvolání podal, výslovně nepotvrzuje, je zřejmé, že odvolání vůbec poštou neprošlo. Proto považoval odvolání za podané až dnem, kdy prošlo podatelnou soudu prvního stupně (dne 29. 7. 1994).

Proti usnesení odvolacího soudu podali žalovaní dovolání, jímž se domáhali jeho zrušení a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Přípustnost dovolání dovozovali z ustanovení § 237 o. s. ř. a namítali, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z nesprávného právního posouzení věci, jakož i ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování (§ 241 odst. 2 písm. c/ a d/ o. s. ř.).

Žalování především zpochybnili závěr odvolacího soudu o tom, že není zřejmé, zda odvolání prošlo poštou. Uváděli, že jak potvrzení pošty H. 2, tak úřední záznam citovaný soudem ve spojení s nálepkou, používanou na doporučené zásilky, již je sporná obálka opatřena, potvrzují, že doporučená zásilka podací číslo 2578, adresovaná Okresnímu soudu v Hradci Králové, byla podána na poštu H. 2 dne 28. 7. 1994, tedy včas. Dovolatelé dále poukazovali na to, že spor o včasnost odvolání byl vyvolán tím, že příslušná pošta neopatřila obálku doručované zásilky podacím razítkem pošty, a odkazovali na rozsudek uveřejněný pod č. 34/1978 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jenž za okolnosti významné pro zjištění data odeslání zásilky považuje i jiné okolnosti než jen padací razítko na obálce zásilky.

Podle článku II odst. 4 zákona č. 238/1995 Sb. Nejvyšší soud dokončil řízení o dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 1995.

Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Přípustnost dovolání proti usnesení upravuje ustanovení § 239 o. s. ř. O žádný z případů v tomto ustanovení zmíněných však ve věci nejde. Použitelnost ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. není dána proto, že usnesení odvolacího soudu nebylo usnesením měnicím a napadané rozhodnutí nelze podřadit ani odstavcům 2 a 3 citovaného ustanovení. Protože podle ustanovení § 239 o. s. ř. dovolání přípustné být nemůže, zbývá posoudit podmínky přípustnosti určené v ustanovení § 237 o. s. ř.

Ustanovení § 237 o. s. ř. spojuje přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu s takovými hrubými vadami řízení i rozhodnutí, které činí rozhodnutí odvolacího soudu zmatečným. K těmto vadám je dovolací soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Přípustnost dovolání však není založena již tím, že dovolatel příslušnou vadu řízení tvrdí, ale až zjištěním, že řízení takovou vadou skutečně trpí. Žalovaní se ustanovení § 237 o. s. ř. dovolávají, aniž se ovšem výslovně zmiňují, kterou z vad řízení zde vyjmenovaných je odvolací řízení postiženo. Tvrzení, že odvolací soud odvolání odmítl neoprávněně (a že tedy odvolání věcně neprojednal, ač je projednat měl), je však obsahově podřaditelné vadě řízení uvedené v ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. Vzhledem k tomu, že jiné vady řízení podle § 237 o. s. ř. tvrzeny nebyly a z obsahu spisu nevyplývají, je pro závěr o přípustnosti (a současně důvodnosti) dovolání rozhodující, zda řízení trpí vadou podle ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. dovolání je přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže účastníku řízení byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem je takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. Odmítl-li odvolací soud odvolání účastníka řízení podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. jako opožděné, ačkoli pro takový závěr nebyly dány důvody, odňal mu tím možnost jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. a zabránil mu v realizaci procesního práva na meritorní posouzení uplatněného nároku nebo procesní obrany soudem vyššího stupně (srov. např. rozhodnutí uveřejněné pod č. 69/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Odvolací soud, vycházející z dovolateli nezpochybněného faktu, že rozsudek soudu prvního stupně jim

(jejich zástupci) byl doručen dne 13. 7. 1994, založil své úvahy o opožděnosti dovolání na předpokladu, že lhůta k podání odvolání žalovaným marně uplynula dnem 28. 7. 1994 (čtvrtek); již v tom je ovšem jeho úsudek chybný a postup z tohoto úsudku se odvíjející je nesprávný. Podle obsahu spisu totiž účastníci řízení byli v rozsudku soudu prvního stupně poučeni pouze o tom, v jaké lhůtě mohou odvolání podat („... Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do patnácti dnů od doručení jeho vyhotovení ..“).

Požadavek, aby písemné vyhotovení rozsudku obsahovalo poučení o odvolání, zakotvuje ustanovení § 157 odst. 1 o. s. ř.; zákon tu samozřejmě předpokládá, že půjde o poučení správné. Obsah poučení o odvolání u rozhodnutí, proti nimž je odvolání přípustné (srov. § 201 a § 202 o. s. ř. a contrario) soudu předepisuje ustanovení § 204 odst. 1, věty první, o. s. ř. , podle kterého odvolání se podává do patnácti dnů od doručení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje.

Nesprávné poučení soudu o odvolání vede ve svých důsledcích vždy k tomu, že účastník není při podání odvolání omezen patnáctidenní lhůtou, stanovenou pro podání odvolání podle ustanovení § 204 odst. 1, věty první, o. s. ř. při poučení řádném (správném). Nesprávné poučení soudu o delší než patnáctidenní lhůtě k podání odvolání tak ve smyslu § 204 odst. 2, věty první, o. s. ř. vede k tomu, že za včasné se pokládá i odvolání podané v této delší lhůtě. Neobsahuje-li rozhodnutí soudu poučení o odvolání nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že odvolání není přípustné, lze podat odvolání do tří měsíců od doručení rozhodnutí (§ 204 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Poučení o odvolání v sobě zahrnuje též požadavek „správnosti“ poučení ve smyslu jeho úplnosti; právě tyto situace postihuje ustanovení § 204 odst. 2, věty druhé, o. s. ř., určující jinou (delší) lhůtu k podání odvolání, jestliže rozhodnutí soudu poučení o odvolání neobsahuje. Hypotéza této právní normy je ve smyslu výše řečeného naplněna nejen v případě, že poučení o odvolání v rozhodnutí zcela chybí, ale také tehdy, jestliže soud v rozhodnutí neuvede některou z podstatných částí zákonného poučení, jak je vymezuje ustanovení § 204 odst. 1, věta první, o. s. ř. , tedy bylo-li účastníku například poskytnuto poučení o přípustnosti odvolání bez uvedení lhůty, v níž tak může učinit, a ovšem i v případě, že poučení neobsahuje údaj o tom, u kterého soudu má být odvolání podáno.

Jestliže soud prvního stupně v poučení o odvolání proti rozsudku neuvedl, u kterého soudu má být odvolání podáno, založilo toto jeho procesní pochybení účastníkům řízení možnost podat odvolání do tří měsíců od doručení rozsudku. Odvolání, došlé soudu prvního stupně 29.7. 1994, bylo tedy již proto podáno včas.

Dovolatelům je však nutno přisvědčit i v tom, že odvolání podali ve lhůtě patnáctidenní a že závěry odvolacího soudu, jenž dospěl k úsudku opačnému, správné nejsou. Odvolací soud neměl především spolehlivý podklad pro úvahu, že určující význam má den, kdy odvolání žalovaných prošlo podatelnou soudu prvního stupně. Ve skutečnosti se tu odvolací soud přihlásil k názoru, že odvolání bylo podáno u soudu osobně, aniž ovšem vysvětlil, proč v tomto případě otisk podacího razítka soudu takovou poznámku neobsahuje, ač ji podle § 119 odst. 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 30. 8. 1993, č. j. 1068/93-OOD, kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní a krajské soudy (ve znění instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 1. 3. 1994, č. j. 1099/94-OOD), obsahovat má. Naopak jistou indicií pro závěr, že odvolání došlo poštou, je již ten fakt, že sporná obálka byla pracovníkem podatelny k odvolání připojena, neboť citované ustanovení kancelářského řádu právě tento postup pro podání došlá poštou předepisuje.

Též úvahy, jimiž odvolací soud vyloučil možnost, že by odvolání bylo zástupcem žalovaných podáno dne 28. 7. 1994 u pošty H. 2, působí nepřesvědčivě a z provedeného šetření nevyplývají. S odvolacím soudem lze souhlasit potud, že doručovací listina z č. l. 45 podání předmětného odvolání neprokazuje (týká se zásilek podaných u pošty H. 10); sporná obálka však byla opatřena doporučenou nálepkou

pošty H. 2 (R 2578), takže i odvolacímu soudu muselo být známo, že (jak posléze udávají žalovaní v dovolání) zástupce žalovaných onu listinu zjevně předložil omylem. O tom, že obdobnými úvahami byl před vydáním napadeného usnesení veden i odvolací soud, svědčí přípis, který soud podle referátu ze dne 15. 2. 1995 zástupci žalovaných zaslal a v němž jej na tuto nesrovnalost upozorňuje. Sdělení pošty H. 2 ani úřední záznam ze dne 14. 2. 1995, podle nichž nelze zjistit adresáta ani odesílatele dvou doporučených zásilek ze dne 25. 7. a 28. 7. 1994, shodného podacího čísla (R 2578), je pak možné interpretovat pouze jako údaje, které odeslání sporné zásilky nepotvrzují; to, že zásilka u pošty podána byla (a že se tak mohlo stát právě posláním z 25. 7. či 28. 7. 1994), však citované listiny nevylučují.

Nelze také přehlédnout, že v době, kdy rozhodoval o podaném odvolání, měl odvolací soud k dispozici již i potvrzení pošty H. 2 ze dne 23. 2. 1995, které v reakci na přípis z 15. 2. 1995 zaslal zástupce žalovaných a které odvolacímu soudu došlo 27. 2. 1995. Tuto listinu ovšem odvolací soud při úvahách o včasnosti odvolání zcela pominul, ačkoliv – jak správně upozorňují dovolatelé – je v ní odesílateli (zástupci žalovaných) potvrzováno, že doporučená zásilka podacího čísla 2578, adresovaná Okresnímu soudu v Hradci Králové, byla adresátovi dodána dne 29. 7. 1994, a že proto byla podána před tímto termínem – dne 28. 7. 1994, neboť toho dne bylo při podání na poště H. 2 uvedeného podacího čísla použito.

Ve spojení se sdělením pošty a úředním záznamem, z nichž čerpal údaje pro své závěry odvolací soud, a s přihlédnutím k úvahám, založeným na interpretaci ustanovení § 119 odst. 2 citovaného kancelářského řádu, pak z uvedeného potvrzení vyplývá, že odvolání bylo podáno u pošty, jakož i to, že bylo podáno na poštu k přepravě dne 28. 7. 1994, tedy z hlediska běhu patnáctidenní lhůty k podání odvolání včas (srov. § 204 odst. 1 a § 57 odst. 3 o. s. ř.).

Odvolací soud, který vycházel ze závěru opačného a který přehlédl nedostatky poučení, umožňující žalovaným podání odvolání dokonce ve lhůtě tříměsíční, tedy svým postupem odňal žalovaným možnost před soudem jednat, neboť za daných okolností předpoklady pro odmítnutí odvolání podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. splněny nebyly. Řízení proto vadou popsanou v ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. vskutku trpí; taková vada ovšem činí rozhodnutí odvolacího soudu zmatečným a dovolání důvodným (§ 241 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Zjištění označené vady pak činí zbytečným vyslovovat se k důvodnosti dovolání podle ustanovení § 241 odst. 2 písm. c) a d) o. s. ř.